

28.9.2001

2263/4/99

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Tuula Aantaa

PÄÄTÖS KANTELUUN LASTENSUOJELUA KOSKEVASSA ASIASSA

1 KANTELU

A, asiamiehenään varatuomari B, arvostelee 19.10.1999 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituksessa Siilinjärven kunnan sosiaaliviranomaisten menettelyä tyttärensä C:n lastensuojelua koskevassa asiassa.

A:n kertoman mukaan hänen vuonna 1984 syntynyt tyttärensä otettiin kesällä 1986 Siilinjärven sosiaalilautakunnan huostaan lapsen äidin alkoholinkäytön vuoksi ja sijoitettiin perhehoitoon --- perheeseen ---. A itse oli tuolloin --- matkatöissä eikä voinut ottaa vastuuta lapsestaan. --- irtisanottua perhehoitosopimuksen Siilinjärven kunnan sosiaalityöntekijä päätti 24.6.1999 antamallaan päätöksellä sijoittaa lapsen kuukauden ajaksi --- perhekotiin ---. Koska A ja myös hänen tyttärensä olivat kuultaessa vastustaneet tätä sijaishuoltopaikan muutosta, olisi päätöksen tekeminen tässä asiassa kuulunut A:n mielestä sosiaalilautakunnalle, ei sosiaalityöntekijälle.

A kertoo hakeneensa Siilinjärven kunnan sosiaalilautakunnalta muutosta tähän viranhaltijan päätökseen. Lautakunnan jaosto kumosikin 28.7.1999 viranhaltijan päätöksen lainvastaisena. A on tyytymätön siihen, että jaosto päätti samassa yhteydessä ja samoilla perusteilla kuin viranhaltija sijoittaa hänen tyttärensä kuitenkin toistaiseksi 2.7.1999 alkaen --- perhekotiin. A on kertomansa mukaan valittanut tästä lautakunnan päätöksestä Kuopion hallinto-oikeuteen. Hän toimitti sittemmin 20.3.2000 nähtäväkseni jäljennöksen Kuopion hallinto-oikeuden asiassa --- antamasta päätöksestä nro ---.

A on tyytymätön myös Siilinjärven kunnan palvelualuejohtajan 14.9.1999 tekemään yhteydenpidon rajoittamista koskevaan päätökseen. A:n mielestä myös tämä päätös on lainvastainen, koska lastensuojelulain mukaan päätöksenteko yhteydenpidon rajoittamista koskevassa asiassa kuuluu sosiaalilautakunnalle. Lisäksi päätös on hänen mielestään tehty kestoiltaan liian pitkälle ajalle eikä sitä ole lainkaan perusteltu. Asiassa on A:n mukaan vielä sivuutettu

asianosaisten kuuleminen. A on kertomansa mukaan hakenut tähän viranhaltijan päätökseen muutosta sosiaalilautakunnalta.

A pyytää oikeusasiamiestä kiinnittämään Siilinjärven kunnan sosiaaliviranomaisten huomiota lain noudattamiseen.

2 SELVITYS

Siilinjärven kunnan sosiaalijohtaja --- antoi asiassa sosiaalilautakunnan puolesta lausunnon 8.6.2001. Siihen oli liitetty sosiaalilautakunnan jaoston päätös 28.7.1999/ § 59 liitteineen, sosiaalilautakunnan jaoston päätös 1.9.1999/ § 66 liitteineen, huoltosuunnitelma 25.10.1999, sosiaalilautakunnan jaoston päätös 24.11.1999/ § 88 liitteineen ja sosiaalilautakunnan jaoston päätös 5.4.2000/ § 19 liitteineen.

Palvelualuejohtaja D antoi asiassa 7.7.2001 selvityksen ja sosiaalityöntekijä --- oman selvityksensä 13.7.2001.

Käytettävissäni ovat myös olleet Siilinjärven kunnanvaltuuston 25.3.1996 hyväksymä kunnan toimivaltasääntö (§ 18), kunnanvaltuuston 31.5.1999 hyväksymä kunnan toimivaltasääntö (§ 31), sosiaalijohtajan toimivallan siirtopäätös 1.4.1996 § 16 ja sosiaalijohtajan toimivallan siirtopäätös 1.4.1996 § 28.

Lausunto ja selvitykset oheistetaan tähän päätökseen.

3 RATKAISU

3.1 Sijaishuollon muuttaminen

Sosiaalijohtaja --- selvityksen mukaan 4.3.1984 syntynyt C otettiin siis kesällä 1986 lastensuojelulain 16 §:n nojalla Siilinjärven sosiaalilautakunnan huostaan ja sijoitettiin 2.6.1986 alkaen perhehoitoon --- perheeseen. Lapsen vanhemmat, joista äiti --- oli tuolloin lapsen huoltaja, eivät vastustaneet tätä huostaanottoa tai sijoitusta päätöksenteon yhteydessä. C:n kolmetoista vuotta kestänyt yhtäjaksoinen sijoitus tässä perheessä päättyi kesällä 1999 perhehoitajien irtisanottua hänen hoitoaan koskeneen toimeksiantosopimuksen. Tämän jälkeen C:n sijoitusta jatkettiin viranhaltijan 24.6.1999 tekemällä päätöksellä 2.7.1999 alkaen --- ammatillisessa perhekodissa ---. Asiakirjojen mukaan lapsen mielipide selvitettiin ja asianosaisia kuultiin päätöksen valmisteluvaiheessa.

Sosiaalijohtaja --- mukaan sekä C että A hakivat sosiaalilautakunnalta muutosta tähän viranhaltijan päätökseen. Lautakunnan jaosto kumosi kokouksessaan 28.7.1999 viranhaltijan sijaishuollon muuttamista koskevan päätöksen lainvastaisena, koska sosiaalilautakunnalle kuuluvaa päätösvaltaa ei voida siirtää viranhaltijoille asioissa, jotka koskevat henkilölle annettavaa tahdonvastaista huoltoa.

Sosiaalityöntekijä --- toteaa antamassaan selvityksessä, että johtosäännön mukaan päätöksen tahdonvastaisesta huollosta tekee sosiaalilautakunta. --- mukaan kyseistä päätöstä tehdessään hänellä tai hänen työparillaan ei ollut ko. seikka tiedossa. Lapsen etua ajatellen päätös sijaishuollon muuttamisesta oli tuolloin kuitenkin tehtävä.

Huostaanotosta ja sijaishuoltoon sijoittamisesta säädetään lastensuojelulaissa (683/1983) seuraavaa.

Lastensuojelulain 9 §:n mukaan perhe- ja yksilökohtaisessa lastensuojelussa on otettava ensisijaisesti huomioon lapsen etu sekä tuettava lapsen vanhempien ja muiden lasta hoitavien henkilöiden kasvatustahdoksia lapselle suotuisten kasvuolojen vakiinnuttamiseksi. Lastensuojelulain 16 §:n mukaan sosiaalilautakunnan on otettava lapsi huostaan ja järjestettävä hänelle sijaishuolto, jos puutteet lapsen huolenpidossa tai muut kodin olosuhteet uhkaavat vakavasti vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä. Huostaanotto ja sijaishuolto voidaan järjestää silloin, kun avohuollon tukitoimet eivät ole mahdollisia tai tarkoituksenmukaisia tai ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi. Sijaishuollon on luonnollisesti oltava lapsen edun mukaista. Lastensuojelulain 22 §:n mukaan lapsen sijaishuollolla tarkoitetaan lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella. Sijaishuoltoon voidaan sijoittaa vain sosiaalilautakunnan huostaanottama lapsi. Lapsen sijaishuolto voidaan järjestää perhehoitona tai laitoshoidon tavalla muulla tarkoituksenmukaisella tavalla.

Omana kannanottonani totean, että sijaishuollon muuttamisessa on kyse huostassa olevan lapsen huoltosuhteen muuttamisesta. Vaikka lapsi, hänen huoltajansa, vanhempansa tai henkilö, jonka hoidossa lapsi on tai on ollut, vastustaisi sijaishuollon muuttamista, ei kyse ole nähdäkseni tahdonvastaisen huollon antamisesta vaan huostaanoton täytäntöönpanoon sisältyvästä lapsen hoitoa koskevasta päätöksestä.

Päätöksenteosta sosiaalihuoltoa koskevissa asioissa säädetään sosiaalihuoltolaissa (710/1982) ja kuntalaissa (365/1995) seuraavasti.

Sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentin (736/1992) nojalla sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvista tehtävistä huolehtii kunnan määräämä monijäseninen toimielin, joka huolehtii sekä sosiaalihuoltolaissa säädetyistä tehtävistään että niistä tehtävistä, jotka muissa laeissa säädetään sosiaalilautakunnan tehtäväksi.

Kantelun tarkoittamana ajankohtana voimassa olleen sosiaalihuoltolain 12 §:n 1 momentin (736/1992) mukaan monijäsenisen toimielimen kuten sosiaalilautakunnan päätösvaltaa voitiin johtosäännöllä siirtää paitsi jaostoille, myös toimielimen alaisille viranhaltijoille, henkilölle annettavaa tahdonvastaista huoltoa koskevia päätöksiä lukuun ottamatta.

Kuntalain 51 §:ssä säädetään asian ottamisesta ylemmän toimielimen käsiteltäväksi. Mainitun pykälän 1 momentin mukaan kunnanhallitus voi ottaa käsiteltäväkseen asian, joka on kuntalain nojalla siirretty kunnanhallituksen alaisen viranomaisen tai kunnanhallituksen jaoston toimivaltaan ja jossa tämä viranomainen on tehnyt päätöksen. Tämä päätösvalan siirtämisoikeus kuuluu kunnanhallitukselle, sen puheenjohtajalle, kunnanjohtajalle tai johtosäännössä määrätyle kunnan viranhaltijalle. Lautakunnalla, sen puheenjohtajalla tai johtosäännössä määrätyle kunnan viranhaltijalla on vastaava oikeus ottaa lautakunnan käsiteltäväksi asia, joka on siirretty lautakunnan alaisen viranomaisen tai lautakunnan jaoston toimivaltaan. Lautakunnan käsiteltäväksi ei kuitenkaan voida ottaa asiaa, joka on jo otettu kunnanhallituksen käsiteltäväksi (51 §:n 2 mom.).

Mainittu kunnanhallituksen tai lautakunnan käsiteltäväksi ottamismahdollisuus ei kuitenkaan koske kuntalain 51 §:n 4 momentin 2 kohdan mukaan yksilöön kohdistuvia sosiaalitoimen asioita. Siten viranhaltijan tai lautakunnan jaoston päättämiä yksilöitä koskevia sosiaalihuollon asioita ei voida kuntalain nojalla ottaa kunnanhallituksen tai lautakunnan eikä lautakunnan päättämiä asioita kunnanhallituksen käsiteltäväksi.

Sijaishuollon muuttamista koskeva päätöksenteko on siis voitu delegoida ja on delegoitu sosiaalilautakunnan alaiselle viranhaltijalle.

Sekä 25.3.1996 että 31.5.1999 hyväksytyn Siilinjärven kunnan toimivaltasäännön mukaan toimielimellä tai viranhaltijalla on oikeus siirtää tällä säännöllä saamaansa toimivaltaa edelleen alemmalle toimielimelle tai alaiselle viranhaltijalle ellei laki tai asetus sitä kiellä. Toimivaltasäännöistä ilmenee tarkemmin sosiaalijohtajan toimivalta.

Asiakirjojen mukaan sosiaalityöntekijä on 1.4.1996 antamallaan päätöksellä (§ 16) siirtänyt toimivaltaansa sijaishuollon muuttamista koskevassa päätöksenteossa sosiaalityöntekijä ---.

Sanotun johdosta katson, että sosiaalityöntekijä --- ei ole menetellyt lainvastaisesti tehdessään C:n sijaishuollon muuttamista koskevan päätöksen. Ennen sijaishuollon muuttamista koskevan päätöksen antamista on luonnollisesti edellä mainituille asiaan osallisille ollut varattava tilaisuus tulla kuulluksi ja heillä on myös oikeus hakea muutosta päätökseen sosiaalilautakunnalta tai vastaavalta toimielimeltä.

Käytettävissäni olevien asiakirjojen perusteella sosiaalityöntekijä --- ei ole myöskään toiminut asiassa kunnan toimivaltasäännösten vastaisesti. Näin ollen sosiaalilautakunnan jaoston ei olisi näkemykseni mukaan tullut muutoksenhaun johdosta kumota viranhaltijan päätöstä lainvastaisena. Näin tehdessään lautakunta on menetellyt myös vastoin kunnan toimivaltasäännöksiä.

Mitä sitten muutoin tulee lautakunnan jaoston sijaishuoltopaikkaa koskevaan päätökseen, asiakirjoista ilmenee, että sekä C että A valittivat tästä päätöksestä Kuopion hallinto-oikeuteen (entinen lääninoikeus). Hallinto-oikeus kumosi --- antamallaan päätöksellä nro --- jaoston --- §:n 59 kohdalla tekemän päätöksen ja määräsi C:n sijoitettavaksi sijaishuoltoon isänsä A:n luokse. Samalla päätöksellään hallinto-oikeus hylkäsi sosiaalilautakunnan jaoston 1.9.1999 tekemästä huostassapidon jatkamista koskevasta päätöksestä tehdyn valituksen.

Oikeusasiamiehen tehtävänä on valvoa, että tuomioistuimet, viranomaiset ja virkamiehet noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Oikeusasiamies ei voi tätä tehtäväänsä suorittaessaan puuttua tuomioistuinten tai viranomaisten harkintavallassa oleviin ratkaisuihin, ellei harkintavaltaa ole ylitetty tai ellei sitä ole käytetty väärin.

Katson, että Siilinjärven sosiaalilautakunnan jaosto ja Kuopion hallinto-oikeus ovat ratkaisseet sijaishuollon muuttamista koskevan asian niille lain mukaan kuuluvan harkintavallan rajoissa. Asiassa ei ole ilmennyt aihetta epäillä, että ne olisivat käyttäneet tätä harkintavaltaansa väärin taikka muutoinkaan menetelleet asiassa lainvastaisesti tai velvollisuuksiaan laiminlyöden.

Asiakirjojen mukaan Nilsiä käräjäoikeus päätti sittemmin 28.1.2000 C:n huollon uskomisesta A:lle ja lapsen äidille --- yhteisesti. Tämän jälkeen sosiaalilautakunnan jaosto päätti 5.4.2000 C:n huostassapidon lakkaamisesta, koska huostassapidon ja sijaishuollon tarvetta ei enää ollut.

3.2

Yhteydenpidon rajoittaminen

Sosiaalilautakunnalla on lastensuojelulain 19 §:n mukaan oikeus päättää huostaanotetun lapsen hoidosta, kasvatuksesta, valvonnasta, muusta huolenpidosta sekä olinpaikasta. Näin ollen huostaanoton toteuttamisesta johtuu, että lapsen ja hänelle läheisten henkilöiden yhteydenpito ei voi olla kokonaan rajoittamatonta. Tapaamista ja muusta yhteydenpidosta on pyrittävä sopimaan asianomaisten kesken huoltosuunnitelmassa. Huoltosuunnitelman laatimisvelvoitetta koskeva säännös sisältyy lastensuojelulain 11 §:ään. Sen sisällöstä ja laatimisesta säädetään tarkemmin lastensuojeluasetuksen 4 §:ssä.

Lastensuojelulain 24 §:n mukaan sijaishuollossa olevalle lapselle on turvattava hänen kehityksensä kannalta tärkeät, jatkuvat ja turvalliset ihmissuhteet. Lapsella on oikeus tavata vanhempiaan ja muita hänelle läheisiä henkilöitä sekä pitää heihin yhteyttä. Sosiaalilautakunnan on tuettava ja autettava lapsen ja hänen vanhempiansa sekä lapsen ja muiden hänelle läheisten henkilöiden yhteydenpitoa.

Myös Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimus turvaa perheenjäsenten oikeuden yhteydenpitoon. Ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan mukaan jokaisella on oikeus nauttia perhe-elämäänsä kohdistuvaa kunnioitusta, eivätkä viranomaiset saa puuttua tämän oikeuden käyttämiseen paitsi silloin kun laki sen sallii ja se on demokraattisessa yhteiskunnassa tarpeellista muun ohella terveyden tai moraalin suojelemiseksi tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi.

Lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen 9 artiklan 3 kohdan mukaan sopimusvaltiot kunnioittavat vanhemmastaan tai vanhemmistaan erossa asuvan lapsen oikeutta ylläpitää henkilökohtaisia suhteita ja suorita yhteyksiä kumpaankin vanhempaansa säännöllisesti, paitsi jos se on lapsen edun vastaista.

Korostan, että yhteydenpito-oikeus sijaishuollossa on lastensuojelulain 24 §:ssä säännelty oikeus, jonka rajoittaminen voi tapahtua vain lain 25 §:ssä sanotuilla syillä. Näillä säännöksillä turvataan perustuslain 10 §:ssä taattua yksityiselämän suojaa, joka pitää sisällään myös perhe-elämän suojan. Huostaanotetun lapsen ja hänen vanhempiansa yhteydenpidon rajoittamisessa on kysymys puuttumisesta perhe-elämän suojaan. Julkisella vallalla on perustuslain 22 §:n nimenomaisen säännöksen mukaan velvollisuus toteuttaa perus- ja ihmisoikeudet.

Mainitun lastensuojelulain 25 §:n mukaan sosiaalilautakunta tai enintään kuukauden kestävä päätöksen osalta lastensuojelulaitoksen johtaja voi rajoittaa sijaishuollossa olevan lapsen oikeutta tavata vanhempiaan ja muita hänelle läheisiä

henkilöitä sekä pitää heihin yhteyttä, jos siitä on ilmeisen selvästi vaaraa lapsen kehitykselle tai turvallisuudelle, tai jos se on välttämätöntä vanhempien tai sijaisperheen muiden jäsenten turvallisuuden vuoksi. Lastensuojeluasetuksen 9 §:n mukaan yhteydenpidon rajoituksen tulee olla lisäksi lapsen hoidon ja kasvatuksen kannalta välttämätöntä.

Näkemykseni mukaan lastensuojelulain 25 § ei sanamuotonsa perusteella aseta estettä sille, että päätöksenteko yhteydenpidon rajoittamista koskevissa asioissa delegoidaan sosiaalilautakunnan alaiselle viranhaltijalle. Kun rajoitustilanteet ovat yleensä konkreettisia ja akuutteja yksittäistapauksia, voivat myös käytännön syyt puoltaa tätä.

Sanotun johdosta ja koska yhteydenpidon rajoittamista koskevat päätökset eivät näkemykseni mukaan ole sosiaalihuoltolain tarkoittamalla tavalla tahdonvastaista huoltoa koskevia päätöksiä, koska ne tehdään huostassa olevalle lapselle sijaishuollon aikana, voidaan päätösvaltaa yhteydenpidon rajoittamista koskevissa asioissa näkemykseni mukaan siirtää sosiaalilautakunnan alaiselle viranhaltijalle.

Yhteydenpidon rajoittamisesta on tehtävä lastensuojeluasetuksen 9 §:ssä tarkoitettu päätös. Päätöksen tulee aina olla määräaikainen ja siinä on mainittava henkilöt, joihin rajoitus kohdistuu, millaista yhteydenpitoa rajoitus koskee ja missä laajuudessa rajoitus toteutetaan. Päätös on lastensuojeluasetuksen 14 §:n mukaan laadittava sosiaali- ja terveysministeriön vahvistaman kaavan mukaisesti.

Mitä tulee päätösten asianmukaiseen perustelemiseen, totean, että asiakkaan oikeus saada asiassaan perusteltu päätös perustuu perustuslain 21 §:n 2 momenttiin. Hallintomenettelylain 24 §:ssä säädetään puolestaan, että päätöksestä on käytävä ilmi sen perusteena oleva pääasialliset tosiseikat sekä säännökset ja määräykset. Päätökseen on liitettävä asianmukaiset muutoksenhakuohjeet.

Oikeus saada perusteltu päätös on hyvän hallinnon keskeinen tae. Sosiaalihuollossa asianosaisen oikeusturvan kannalta on aina kiinnitettävä huomiota päätösten riittäviin perusteluihin. Yleisenä vaatimuksena on, että ratkaisun perusteena olevat tosiseikat yksilöidään ja että tosiseikkojen oikeellisuus varmistetaan riittävästi. Asianosaiselle selviää päätöksen perusteluista, miksi kysymyksessä olevaan lopputulokseen on päädytty. Perusteluilla on keskeinen merkitys myös muutoksenhakuoikeuden käyttämisen kannalta. Ne ohjaavat kiinnittämään huomiota niihin seikkoihin, joilla on merkitystä muutoksenhakua ratkaistaessa. Riittävät perustelut voivat myös lisätä luottamusta ratkaisujen sisältöön.

Asiakirjojen mukaan sosiaalijohtaja on 1.4.1996 antamallaan päätöksellä (§ 28) siirtänyt peruspalvelutehtävään liittyvää toimivaltaansa palvelualuejohtaja D:lle. Toimivallan siirtopäätöksen mukaan perhetyön tulosyksikön esimies mm. "päättää perhetyöhön kuuluvien sosiaalialan lainsäädännössä (kuten lastensuojelulaki, vammaispalvelulaki, päihdehuoltolaki, isyyslaki, elatusturvalaki, ottolapsilaki sekä mainittuja lakeja täydentävät asetukset) määriteltyjen palvelujen järjestämisestä, antamisesta ja toimeenpanosta säädösten ja sosiaalilautakunnan mahdollisesti vahvistamien perusteiden ja ohjeiden mukaisesti".

Totean, että D:n peruspalvelutehtäviin kuuluvaa toimivaltaa ei ole selkeästi yksilöity toimivallan siirtopäätöksessä. Sekä sosiaalilautakunnan jaosto päätöksessään 24.11.1999 että D antamassaan selvityksessä toteavat yksiselitteisesti, että lyhytaikaisesta rajoituksesta voi päättää viranhaltija, jolle asia on johtosäännössä määrätty. Toimivallan siirtopäätöksessä ei kuitenkaan ole rajoitettu yhteydenpidon rajoittamista koskevaa päätöksentekoa kestoaltaan tietynpituisten rajoitusten tekemiseen.

Asiakirjojen mukaan palvelualuejohtaja D päätti 14.9.1999 antamallaan päätöksellä A:n ja --- perhekodin välillä syntyneiden loma-aikoja ja -paikkoja koskevien erimielisyyksien johdosta ja A:n vaatimuksesta rajoittaa C:n ja A:n tapaamisia siten, että yhteydenpito järjestetään --- perhekodeissa, jossa isä voi olla koulujen syyslomalla pari yötä ja liikkua päiväsaikaan tyttärensä kanssa lähiympäristössä. Päätös on tehty ajalle 14.9.1999 - 31.12.1999. Päätöksestä ei käy ilmi, miksi viranhaltija oli päättänyt rajoittaa kyseistä yhteydenpitoa mainitulla tavalla.

Sekä C että A hakivat sosiaalilautakunnalta muutosta tähän viranhaltijan päätökseen. Lautakunnan jaosto kumosi kokouksessaan 24.11.1999 yhteydenpidon rajoittamisesta tehdyn viranhaltijapäätöksen, koska viranhaltijan tekemänä päätös oli tehty kestoaltaan liian pitkälle ajalle. Päätöksen mukaan lapsen yhteydenpidosta vanhempiinsa ja muihin hänelle tärkeisiin henkilöihin sovitaan osana lastensuojelulain mukaista huoltosuunnitelmaa.

D toteaa antamassaan selvityksessä, että lyhytaikaisesta rajoituksesta voi päättää viranhaltija, jolle asia on johtosäännössä määrätty ja että jaosto kumosi viranhaltijan ko. päätöksen, koska se oli kestoaltaan yli kolmekymmentä vuorokautta. D ei ota selvityksessään kantaa siihen, miksi viranhaltijan päätöstä ei ollut lainkaan perusteltu.

Hyvään hallintoon kuuluu myös oikeus tulla kuulluksi. Yleissäännökset asianosaisen kuulemisesta ovat hallintomenettelylain 15 §:ssä. Mainitun lainkohdan mukaan asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus antaa selityksensä muiden

tekemistä vaatimuksista ja selvityksistä, jotka voivat vaikuttaa asian ratkaisuun. Asian saa kuitenkin ratkaista asianosaista kuulematta esimerkiksi silloin, kun asian ratkaisemista ei voida lykätä tai silloin kun kuuleminen on jostakin syystä ilmeisen tarpeetonta.

Lastensuojelulaissa on nimenomainen viittaus hallintomenettelylain 15 §:ään. Lastensuojelulain 10 §:n 2 momentin mukaan 15 vuotta täyttäneellä lapsella on huoltajan ohella oikeus käyttää puhevaltaa häntä itseään koskevassa lastensuojeluasiassa. Lastensuojeluasiassa on 12 vuotta täyttäneelle lapselle varattava tilaisuus tulla kuulluksi siten kuin kuulemisesta hallintomenettelylain 15 §:ssä säädetään.

Lapsen oikeuksien sopimuksen 12 artiklan 1 kohdassa puolestaan sopimusvaltiot takaavat lapselle, joka kykenee muodostamaan omat näkemyksensä, oikeuden vapaasti ilmaista nämä näkemyksensä kaikissa häntä koskevissa asioissa. Lapset näkemykset on otettava huomioon hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Saman artiklan 2 kohdan mukaan tämän toteuttamiseksi lapselle on annettava mahdollisuus tulla kuulluksi häntä koskevissa oikeudellisissa ja hallinnollisissa toimissa joko suoraan tai edustajan tai asianomaisen toimielimen välityksellä kansallisen lainsäädännön menettelytapojen mukaisesti.

Käytettävissäni olevien asiakirjojen mukaan kyseessä oleva yhteydenpidon rajoittamista koskeva päätös tehtiin A:n vaatimuksesta. Asiakirjoista ei sen sijaan ilmene, varattiinko päätöstä tehtäessä tuolloin jo 15 vuotta täyttäneelle lapselle itselleen tai hänen huoltajana olleelle äidilleen tilaisuutta tulla kuulluksi asiassa. Sosiaalijohtaja --- ja palvelualuejohtaja D eivät ota antamassaan selvityksessä lainkaan kantaa kantelijan väitteeseen kuulemisvelvollisuuden laiminlyömisestä tässä asiassa.

Edellä esitetyn perusteella katson, että palvelualuejohtaja D ei ole menetellyt lainvastaisesti tehdessään kyseessä olevan yli kuukauden pituisen yhteydenpidon rajoittamista koskevan päätöksen. Käytettävissäni olevien asiakirjojen perusteella hän ei myöskään ole toiminut asiassa kunnan toimivaltasäännösten vastaisesti. Näin ollen sosiaalilautakunnan jaoston ei olisi näkemykseni mukaan tullut muutoksenhaun johdosta kumota viranhaltijan päätöstä mainitsemallaan perusteella.

Sen sijaan katson D:n laiminlyöneen velvollisuutensa siinä, että hän ei ole perustellut rajoituspäätöstä hyvän hallinnon vaatimusten edellyttämällä tavalla. Päätöksestä ei käy ilmi yhteydenpidon rajoittamisen perusteena olleet tosiasialliset syyt. Käsitykseni mukaan päätös on siis puutteellisesti perusteltu.

Mitä sitten tulee kuulemisperiaatteen noudattamiseen, ei lasta tai hänen huoltajana ollutta äitiään käytettävissäni olevien asiakirjojen perusteella kuultu tässä asiassa. Koska asiassa ei ole esitetty perusteltua syytä hallintomenettelylain kuulemisperiaatteesta luopumiseen, katson D:n laiminlyöneen velvollisuutensa myös jättäessään kuulematta lasta ja hänen äitiään yhteydenpidon rajoittamista koskevan päätöksenteon yhteydessä. Menettelyn moitittavuutta arvioidessani olen kuitenkin ottanut huomioon sen, että C on saanut asian oikaisuvaatimuksena käsitellyksi Siilinjärven sosiaalilautakunnan jaostossa, joka sittemmin antamallaan päätöksellä kumosi viranhaltijan yhteydenpidon rajoittamista koskeneen päätöksen.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdissa 3.1 ja 3.2 esittämäni käsitykset Siilinjärven kunnan sosiaalilautakunnan jaoston tietoon.

Saatan kohdassa 3.2 esittämäni käsitykset palvelualuejohtaja D:n tietoon.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen päätöksestäni sosiaalilautakunnan jaostolle ja D:lle.

Muilta osin en ole voinut todeta nyt tutkittavissa asioissa Siilinjärven kunnan sosiaaliviranomaisten menetelleen tavalla, joka edellyttäisi enempää toimenpiteitäni.

Kirjoituksen liitteet palautetaan oheisena.